

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ ఏకత్రింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీరామలక్ష్మణసంవాదః శ్రీరామస్యాదేశేన లక్ష్మణస్య సుహృజ్జనానామంత్ర్య
దివ్యమాయుధమానీయ చ వనం గంతుముద్యమః శ్రీరామేణ తం ప్రతి
బ్రాహ్మణేభ్యో ధనం వితరితుం స్వకీయవిచారస్య ప్రకటనం

ఏవం శ్రుత్వా స సంవాదం లక్ష్మణః పూర్వమాగతః |
బాష్పపర్యాకులముఖః శోకం సోధుమశక్నువన్ || 2.31.1 ||

స బ్రాతుశ్చరణౌ గాఢం నిపీడ్య రఘునందనః |
సీతామువాచాతియశాం రాఘవం చ మహావ్రతం || 2.31.2 ||

యది గంతుం కృతా బుద్ధిర్వనం మృగగజాయుతం |
అహం త్వానుగమిష్యామి వనమగ్రే ధనుర్ధరః || 2.31.3 ||

మయా సమేతోఽరణ్యాని రమ్యాణి విచరిష్యసి |
పక్షిభిర్మగయాథైశ్చ సంఘుష్టాని సమంతతః || 2.31.4 ||

న దేవలోకాక్రమణం నామరత్వమహం వృణే |
ఐశ్వర్యం చాపి లోకానాం కామయే న త్వయా వినా || 2.31.5 ||

ఏవం బ్రువాణః సౌమిత్రిర్వనవాసాయ నిశ్చితః |
రామేణ బహుభిః సాంత్యైర్నిషిద్ధః పునరబ్రవీత్ || 2.31.6 ||

అనుజ్ఞాతస్తు భవతా పూర్వమేవ యదస్మ్యహం |
కిమిదానీం పునరపి క్రియతే మే నివారణం || 2.31.7 ||

యదర్థం ప్రతిషేధో మే క్రియతే గంతుమిచ్ఛతః |
ఏతదిచ్ఛామి విజ్ఞాతుం సంశయో హి మమానఘ || 2.31.8 ||

తతోఽబ్రవీన్మహాతేజా రామో లక్ష్మణమగ్రతః |
స్థితం ప్రాగ్గామినం ధీరం యాచమానం కృతాంజలిం || 2.31.9 ||

స్నిగ్ధో ధర్మరతో ధీరః సతతం సత్పథే స్థితః |
ప్రియః ప్రాణసమో వశ్యో విజేయశ్చ సఖా చ మే || 2.31.10 ||

మయాద్య సహ సౌమిత్రే త్వయి గచ్ఛతి తద్వనం |
కో భజిష్యతి కౌసల్యాం సుమిత్రాం వా యశస్వినీం || 2.31.11 ||

అభివర్షతి కామైర్యః పర్జన్యః పృథివీమివ |
స కామపాశపర్యస్తో మహాతేజా మహీపతిః || 2.31.12 ||

సా హి రాజ్యమిదం ప్రాప్య నృపస్యాశ్వపతేః సుతా |
దుఃఖితానాం సపత్నీనాం న కరిష్యతి శోభనం || 2.31.13 ||

న భరిష్యతి కౌసల్యాం సుమిత్రాం చ సుదుఃఖితాం |
భరతో రాజ్యమాసాద్య కైకేయాం పర్యవస్థితః || 2.31.14 ||

తామార్యాం స్వయమేవేహ రాజానుగ్రహణేన వా |
సౌమిత్రే భర కౌసల్యాముక్తమర్థమముం చర || 2.31.15 ||

ఏవం మయి చ తే భక్తిర్భవిష్యతి సుదర్శితా |
ధర్మజ్ఞగురుపూజాయాం ధర్మశ్చాప్యతులో మహాన్ || 2.31.16 ||

ఏవం కురుష్వ సౌమిత్రే మత్కృతే రఘునందన |
అస్మాభిర్విప్రహీణాయా మాతుర్సో న భవేత్ సుఖం || 2.31.17 ||

ఏవముక్తస్తు రామేణ లక్ష్మణః శక్తయా గిరా |
ప్రత్యువాచ తదా రామం వాక్యజ్ఞో వాక్యకోవిదం || 2.31.18 ||

తవైవ తేజసా వీర భరతః పూజయిష్యతి |
కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ ప్రయతో నాస్తి సంశయః || 2.31.19 ||

యది దుఃస్థో న రక్షేత భరతో రాజ్యముత్తమం |
ప్రాప్య దుర్మనసా వీర గర్వేణ చ విశేషతః || 2.31.20 ||

తమహం దుర్మతిం క్రూరం వధిష్యామి న సంశయః |
తత్ప్క్షానపి తాన్ సర్వాంస్తైలోక్యమపి కిం తు సా || 2.31.21 ||

కౌసల్యా బిభృయాదార్యా సహస్రం మద్విధానపి |
యస్యాః సహస్రం గ్రామాణాం సంప్రాప్తముపజీవినాం || 2.31.22 ||

తదాత్మభరణే చైవ మమ మాతుస్తథైవ చ |
పర్యాప్తా మద్విధానాం చ భరణాయ మనస్వినీ || 2.31.23 ||

కురుష్వ మామనుచరం వైధర్మ్యం నేహ విద్యతే |
కృతార్థోఽహం భవిష్యామి తవ చార్థః ప్రకల్ప్యతే || 2.31.24 ||

ధనురాదాయ సగుణం ఖనిత్రపిటకాధరః |
అగ్రతస్తే గమిష్యామి పంథానం తవ దర్శయన్ || 2.31.25 ||

ఆహరిష్యామి తే నిత్యం మూలాని చ ఫలాని చ |
వన్యాని చ తథాన్యాని స్వాహార్థాణి తపస్వినాం || 2.31.26 ||

భవాంస్తు సహ వైదేహ్య గిరిసానుషు రంస్యసే |
అహం సర్వం కరిష్యామి జాగ్రతః స్వపతశ్చ తే || 2.31.27 ||

రామస్త్వనేన వాక్యేన సుప్రీతః ప్రత్యువాచ తం |
వ్రజాపృచ్ఛస్వ సౌమిత్రే సర్వమేవ సుహృజ్జనం || 2.31.28 ||

యే చ రాజ్ఞో దదౌ దివ్యే మహాత్మా వరుణః స్వయం |
జనకస్య మహాయజ్ఞే ధనుషీ రౌద్రదర్శనే || 2.31.29 ||

అభేద్యే కవచే దివ్యే తూణీ చాక్షయ్యసాయకౌ |
ఆదిత్యవిమలాభౌ ద్వౌ ఖడ్గౌ హేమపరిష్కృతౌ || 2.31.30 ||

సత్యత్య నిహితం సర్వమేతదాచార్యసద్మని |
సర్వమాయుధమాదాయ క్షిప్రమావ్రజ లక్ష్మణ || 2.31.31 ||

స సుహృజ్జనమామంత్ర్య వనవాసాయ నిశ్చితః |
ఇక్ష్వాకుగురుమాగమ్య జగ్రాహాయుధముత్తమం || 2.31.32 ||

తద్ దివ్యం రాజశార్దులః సత్యతం మాల్యభూషితం |
రామాయ దర్శయామాస సౌమిత్రీః సర్వమాయుధం || 2.31.33 ||

తమువాచాత్మవాన్ రామః ప్రీత్యా లక్ష్మణమాగతం |
కాలే త్వమాగతః సౌమ్య కాంక్షితే మమ లక్ష్మణ || 2.31.34 ||

అహం ప్రదాతుమిచ్ఛామి యదిదం మామకం ధనం |
బ్రాహ్మణేభ్యస్తపస్విభ్యస్త్యయా సహ పరంతప || 2.31.35 ||

వసంతీహ దృఢం భక్త్యా
గురుషు ద్విజసత్తమాః |
తేషామపి చ మే భూయః
సర్వేషాం చోపజీవినాం || 2.31.36 ||

వసిష్ఠపుత్రం తు సుయజ్ఞమార్యం
త్వమానయాశు ప్రవరం ద్విజానాం |

అపి ప్రయాస్యామి వనం సమస్తా -

నభ్యర్చ్య శిష్టానపరాన్ ద్విజాతీన్ || 2.31.37 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే ఏకత్రింశః సర్గః ||